

Сб. статей / пер. с англ. В. В. Воронина и Е. В. Зиньковского / П. Блау. – М.: Прогресс, 1972. – С.93–105.

2. Гавриленко І. М., Мельник П. В., Недюха М. П. Соціальний розвиток / І. М. Гавриленко, П. В. Мельник, М. П. Недюха. – Ірпінь: Акад. ДПС України, 2001. – 485 с.

3. Гвишиани Д. М. Организация и управление / Д. М. Гвишиани. – М.: Наука, 1972. – 536 с.

4. Зеленецкий Я. Организация трудовых коллективов / Я. Зеленецкий. – М.: Прогресс, 1971. – 311 с.

5. Історія українського війська / В. Гриневич [та ін.]; упоряд., передмова Я. Дашкевич. – Львів: Світ, 1996. – 840 с.

6. Лукашевич М. П. Соціологія праці / М. П. Лукашевич. – К.: Либідь, 2004. – 437 с.

7. Луман Н. Общество как социальная система / пер. с нем. А. Антоновского / Н. Луманн. – М.: Логос, 2004. – 231 с.

8. Мильнер Б. З. Теория организации / Б. З. Мильнер. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 548 с.

9. Петрук Н. К. Українська духовна культура XVI–XVII ст.: соціальна організація і формування простору національного буття / Н. К. Петрук. – Хмельницький, 2007. – 288 с.

10. Пригожин А. И. Методы развития организаций / А. И. Пригожин. – М.: МЦФЭР, 2003. – 863 с.

11. Пригожин И., Стенгерс И. Время, хаос, квант / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М.: Прогресс, 1999. – 310 с.

12. Смирнов Э. А. Теория организации / Э. А. Смирнов. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 548 с.

13. Фролов С. С. Социология организаций / С. С. Фролов. – М.: Гардарики, 2001. – 382 с.

References

1. Blau Piter M. Issledovanie formal'nyh organizacij // Amerikanskaja sociologija. Perspektivy, problemy, metody: Sb. statej / per. s angl. V.V. Voronina i E.V. Zin'kovskogo / P.Blau. – М.: Progress, 1972. – S.93–105.

2. Gavrylenko I.M., Mel'nyk P.V., Nedjuha M.P. Social'nyj rozvytok / I.M. Gavrylenko, P.V. Mel'nyk, M.P. Nedjuha. – Ірпін': Akad. DPS Ukraї'ny, 2001. – 485 s.

3. Gvishiani D.M. Organizacija i upravlenie / D.M. Gvishiani. – М.: Nauka, 1972. – 536 s.

4. Zelenevskij Ja. Organizacija trudovyh kolektivov / Ja.Zelenevskij. – М.: Progress, 1971. – 311 s.

5. Istorija ukrai'ns'kogo vijs'ka / V.Grynevych [ta in.]; uporjad., predmova Ja.Dashkevych. – L'viv: Svit, 1996. – 840 s.

6. Lukashevych M.P. Sociologija praci / M.P. Lukashevych. – К.: Lybid', 2004. – 437 s.

7. Luman N. Obshhestvo kak social'naja sistema / per. s nem. A.Antonovskogo / N.Lumann. – М.: Logos, 2004. – 231 s.

8. Mil'ner B.Z. Teorija organizacii / B.Z. Mil'ner. – М.: INFRA-M, 2003. – 548 s.

9. Petruk N.K. Ukraї'ns'ka duhovna kul'tura XVI–XVII st.: social'na organizacija i formuvannja prostoru nacional'nogo buttja / N.K. Petruk. – Hmel'nyč'kyj, 2007. – 288 s.

10. Prigozhin A.I. Metody razvitija organizacij / A.I. Prigozhin. – М.: MCFJeR, 2003. – 863 s.

11. Prigozhin I., Stengers I. Vremja, haos, kvant / I.Prigozhin, I.Stengers. – М.: Progress, 1999. – 310 s.

12. Smirnov Je.A. Teorija organizacii / Je.A. Smirnov. – М.: JuNITI, 2002. – 548 s.

13. Frolov S.S. Sociologija organizacij / S.S. Frolov. – М.: Gardariki, 2001. – 382 s.

Levchenko A. V., Ph.D., Associate Professor of Philosophy of Politics and Law, Khmelnsky National University (Ukraine, Khmelnsky), levchenko84@inbox.ru

Nature and specificity of social organization in the context of contemporary philosophical discourse

In the article different aspects of social organization functioning in the system of public life are examined. It is marked that through activities organization proves itself as an example of collective subject, which will realize in the certain program or aim. Organization comes forward as an inalienable element of social structure, and is characterized by formal distribution of functions, presence of statuses hierarchy, roles and prestige, fixed retention and at the same time certain freedom for the members. It is shown that providing possibilities for the general concerted actions of people and integration of their efforts in main aims achievement, social organization demonstrates powerful sinergistical possibilities. The features of social organization basic types functioning are examined – formal and informal. It is set that the prerogatives of formal organization consist in securing and fixing permanent and repeated values between people and that informal structure express the measure of organizational lability and dynamism, social system flexibility.

Keywords: social organization, formal organization, informal organization, synergetic, association.

Levchenko A. V., кандидат философских наук, доцент кафедры философии политологии и права, Хмельницкий национальный университет (Украина, Хмельницкий), levchenko84@inbox.ru

Природа и специфика социальной организации в контексте современного философского дискурса

Рассматриваются разные аспекты функционирования социальной организации в системе общественного бытия. Отмечено, что через деятельность организация проявляет себя как пример коллективного субъекта, который реализует определенную программу или цель. Выступая в качестве неотъемлемого элемента социальной структуры, организация характеризуется формальным распределением функций, наличием иерархии статусов, ролей и престижа, фиксированным членством и в то же время определенной свободой для своих членов. Показано, что обеспечивая условия для общих согласованных действий людей и для интеграции их усилий в достижении общезначимых целей, социальная организация демонстрирует мощные синергические возможности. Рассматриваются особенности функционирования основных типов социальной организации – формальная и неформальная. Установлено, что prerogatives формальной организации заключаются в фиксировании и закреплении постоянного и повторяемого в отношениях между людьми, а неформальные структуры выражают меру организационной лабильности, динамической, гибкости социальной системы.

Ключевые слова: социальная организация, формальная организация, неформальная организация, синергетика, сообщество.

* * *

УДК 165.241

Литвинчук О. В.

доцент кафедры гуманитарних і соціальних наук,
Житомирський державний технологічний університет
(Україна, Житомир), oksana.litva@yandex.ua

ИСТОРИЧНИ АСПЕКТИ МАРГІНАЛЬНОСТІ

Суспільні перетворення – перший і об'єктивний фактор виникнення маргінального, і чим глибше такі перетворення, тим більше вони створюють об'єктивних підстав для виникнення маргінальних індивідів, груп, цілих народів та націй. Аналізуючи феномен маргінальності, сферу застосування цього поняття, необхідно ознайомитися з її глибинною природою, джерелами та об'єктивними причинами виникнення.

У процесі аналізу проблеми маргінальності у різні вікові періоди було застосовано метод єдності історичного та логічного. Своєю роль відіграли й такі методи, як аналіз та синтез.

Таким чином, у роботі розглянуто історичні передумови та причини виникнення проблеми маргінальності, а також проаналізовано прояви маргінальності у різні історичні епохи.

Ключові слова: напруження цивілізації, механізми виклику і відповіді, феномен ушвидчення темпів суспільного життя, прискорення історії, маргінальність.

В останні десятиріччя маргінальне стрімко увірвалося в наше життя, проникнувши в усі сфери: у економічну, політичну, правову, побутову. Цей процес набув такої глибини, що сучасна людина сприймає маргінальне як щось звичне, що не викликає особливого занепокоєння. Стало нормативним говорити про маргінальну особистість, маргінальні групи, маргінальні професії тощо.

Приознайомленні з маргінальним виникає питання про його глибинну природу, джерела та об'єктивні підстави виникнення. Варто зауважити, що при всій “розкиданості” визначень маргінального абсолютна більшість дослідників пов'язують його сутність зі станом соціального суб'єкта як своєї межі, порубіжжя, зламовості. Маргінальне, як справедливо зазначає В. Муляр, – це те, що існує, функціонує в умовах порубіжних процесів, на зламі двох або більше соціокультурних стандартів. Саме вказаним вище станом зумовлена дана буттєва ознака маргінального суб'єкта як його онтологічна та світоглядно-сміслова невизначеність.

Важливе методологічне зауваження впливає із сказаного вище і стосується того, яким чином, у силу яких об'єктивних і суб'єктивних причин соціальний суб'єкт опиняється в статусі маргіальності – в умовах порубіжності соціокультурних зрізів і коли такі умови виникають. І тут очевидним є наступне: маргіальне існувало завжди так само, як завжди, у будь-які часи або у будь-якому соціально-культурному просторі виникають межа, зламовість. Вони виникають так само об'єктивно, з необхідною логікою, як розгортаються людські відносини, суспільне життя, людська історія. Таким чином, спробуємо окреслити історичні передумовимаргіальності.

Історія, як відомо, має свої періоди, етапи, своєрідні злети і падіння. Це визнають усі її дослідники. Визнані світовою наукою авторитети філософії історії завжди зображували історію народів, країн, націй як процес, що включає в себе різні періоди.

Можемо в цьому контексті згадати О. Шпенглера, К. Ясперса, К. Поппера, А. Дж. Тойнбі, П. Сорокіна та ін. Зокрема, німецький філософ першої третини минулого століття О. Шпенглер у своїй знаменитій роботі “Примари Європи”, досліджуючи світову історію, висловлює ряд висновків: про те, що в історії немає всезагальної логіки, вона вичерпується лише народженням та вмиранням культурних організмів; про те, що носіями справжньої Всесвітньої історії є вісім великих культур: єгипетська, індійська, вавилонська, китайська, греко-римська (аполонівська), візантійсько-арабська, культура майя й існуюча зараз західноєвропейська (фаустівська); про те, що на кожну з історичних культур накладається закон народження, розвитку, змарніння та загибелі.

Близьких до О. Шпенглера поглядів на історію дотримувався і А. Тойнбі, який створив шеститомну працю “Дослідження історії”, де обґрунтував висновок про те, що всесвітня історія – це сукупність історій окремих, своєрідних та відносно замкнених цивілізацій, кожна з яких проходить у своєму розвитку стадії виникнення, зростання, надлому, розпаду та загибелі.

Більш повного розуміння об'єктивних джерел та сутності маргіальності дає концепція відомого німецького філософа ХХ століття К. Ясперса. У роботі “Зміст і призначення історії” він формулює своє бачення історії як феномену. І хоча в цілому цей видатний мислитель критикував концепцію О. Шпенглера, сам він все ж визначив своєрідні етапи історії. “Спроба структурувати історію, – пише К. Ясперс, – завжди веде до грубого спрощення, однак саме ці спрощення можуть служити стрілками, які вказують на суттєві моменти... Людина чотири рази відштовхується від нової основи. Спочатку від доісторії, від ледь доступної нашому осягненню прометеєвської епохи (виникнення мови, знарядь праці, уміння користуватися вогнем), коли вона тільки стає людиною. У другому випадку від виникнення великих культур давнини. У третьому – від осьового часу, коли повністю формується справжня людина в її духовній відкритості світу. У четвертому – від науково-технічної епохи, перетворювальної вплив якої ми випробуємо на собі” [3, с. 52–53]. Якщо ж поділяти логіку німецького вченого, то в наш час людина відштовхується від інформаційної епохи.

Напруження цивілізації, яке чи не вперше в західноєвропейській науці описав Платон, з'являється тоді, коли попередні принципи влаштування суспільства у всій його цілісності перестають давати очікувані людьми результати. Час Платона К. Поппер характеризує як одне з перших найглибших цивілізаційних напружень. “Перехід від закритого до відкритого суспільства, – пише він, – можна визначити як найглибшу революцію в історії людства. Ця революція, – продовжує К. Поппер, – не була свідомою. Розвал племінного ладу, закритих суспільств Стародавньої Греції... розпочався, коли збільшення чисельності населення стало відчутним всередині правлячого класу землевласників. Це означало кінець “органічного племінного ладу, оскільки всередині закритого суспільства правлячого класу виникло соціальне напруження... До початку VI століття до нової ери цей розвиток призвів до часткового розпаду давніх звичаїв і навіть до низки політичних революцій та реакцій на них. Починало відчуватися напруження цивілізації” [2, с. 198–199].

К. Поппер характеризує платонівські часи давньої Греції як такі, коли почали відбуватися величезні, можна сказати глибинні тектонічні зсуви в житті тогочасного суспільства. На зміну закритому суспільству, яке в основі своїй було суспільством племені (пріоритету загального інтересу) приходило відкрите суспільство, яке вперше почало виділяти окремішність як особистість, як певну цінність. “Закрите суспільство, – пише К. Поппер, – а разом з ним і віра в те, що плем'я – це все, а людина – ніщо, розпалося. Особиста ініціатива та самоствердження стали фактом” [2, с. 213]. Це перевернуло життєві принципи величезної кількості людей того часу, бо вони опинилися на зламі двох соціокультурних стандартів – колективістського та індивідуалістичного. Такі об'єктивні обставини ламання старого і народження нового призводили до глибокої світоглядної розгубленості людини, відчаю і паніки. Цей процес захопив не тільки правлячий клас, але й широкі верстви людей того часу. Не стали винятком і мудреці. Як зазначає К. Поппер, їхні міркування виражають те почуття зсуву, напруги розвитку, яке лежало в основі нашої індивідуалістичної цивілізації. Адже всі ці стародавні мислителі працювали в умовах трагічного напруження, що викликало розпач.

Описані К. Поппером платонівські часи Стародавньої Греції викидали на узбіччя історії величезні маси людей, які опинилися в класичній ситуації, яку ми називаємо маргіальною. Цей факт дає підстави говорити про органічну єдність суспільних трансформацій та маргіальності.

Отже, маргіальність, будучи постійним явищем у людській історії, особливо загострювалася в перехідні, трансформаційні часи. Як зазначає В. Муляр, через деякий час у давньогрецькому суспільстві “напруження цивілізації спало, але очевидно, знову зросло і породило підвищену, в цілому, негативну офіційну реакцію, пов'язану з виникненням християнства. Як відомо з історії, переслідування християн були настільки жорстокими, наскільки їх спосіб життя і переконання виходили за межі встановлених до того офіційних норм існування, системи цінностей. Парадокс, але з часом

таке відхилення стало офіційною нормою за довгі століття для величезної кількості людей у Західній Європі, а все, що не відповідало цьому, виявилось маргінальним. Проте вплив останнього на суспільні процеси західноєвропейського середньовіччя буде мінімальним доти, доки сила християнства виявиться достатньою для стабільності в суспільстві. Як тільки зародиться нове напруження цивілізації, це викличе нові розчарування, страждання, зневіру в силу та істинність офіційних норм та соціальних інститутів. З'явиться своєрідна хвороба духу, хвороба усталених ментальних стереотипів, які природно викличуть у більшості людей швидше відторгнення, ніж бажання сприймати нове" [1, с. 257–258]. Прекрасно ці часи в історії Західної Європи охарактеризував Й. Хейзінга. На його думку, жодна епоха не нав'язує людині думку про смерть з такою наполегливістю як XV століття. Життя проходить на тлі безперервного заклику: *tementomog*. Ренесанс прийде лиш тоді, коли зміниться тон життя, коли приплив згубного заперечення життя втратить свою силу і... повіє освіжаючий вітер. Але, як зазначає В. Муляр, до того часу, як наступить вказаний перелом, носії крайніх ідей та поглядів будуть маргіналами. Їх будуть переслідувати так само, як переслідували перших християн, а Західна Європа ще побачить багато подій на зразок Варфоломійської ночі [1, с. 258]. У 1861 році внаслідок скасування кріпосного права мільйони людей опинилися в маргінальному стані. Процес маргіналізації суспільства припав і на 30–ті роки минулого століття, коли в СРСР проводилася інтенсивна індустріалізація. У результаті мільйони людей волею партії або добровільно перетворилися на робітничий клас і опинилися в ситуації для себе маргінальній – зламовій. З іншого боку, масова колективізація сільського господарства призвела до втрати землі величезної кількості сільських господарів, поповнивши ними робочі місця у містах. Аналізуючи ці процеси, один з відомих дослідників явища маргінальності російський вчений Є. Стариков зазначає, що суспільства, яке існувало за Сталінського режиму, не можна відновити в динамізмі... "Вертикальні" посуви з одного прошарку населення в інші забезпечували постійний приплив кадрів у "сучасні" сектори за рахунок масового відтоку з "традиційного". Зумовлений репресіями зворотній потік з верхніх рівнів соціальної структури в її підвальні поверхи відкривав можливості для запаморочливих кар'єр, створюючи ілюзію соціальної справедливості і високої мобільності... горизонтальні та вертикальні переміщення величезних мас людей вели до маргіналізації основних класів суспільства. Масове переміщення сільських жителів у міста не супроводжувалося розгортанням соціальної інфраструктури. Втративши зв'язки з сільським життям, переселенці не мали можливості повноцінно включитися в міське життя. Виникла типова маргінальна, "проміжна", "трусобна" субкультура. Уламки сільських традицій дивовижним чином переплелися з нашвидкоруч засвоєними "цінностями" міської цивілізації.

Щоб зрозуміти внутрішній механізм попперівського напруження цивілізації, яке, як видно з вищесказаного, є об'єктивною основою маргінальності, ще раз звернемось до А. Тойнбі. Аналізуючи проблему генези

людських цивілізацій, він порівнює їх з примітивними суспільствами в тому, куди вони спрямовані. "Істотна відмінність, – зауважує А. Тойнбі, – між цивілізаціями і примітивними суспільствами... проявляється в тому, куди спрямований мімізис, або наслідування... У примітивних суспільствах... він спрямований на старшу генерацію і на мертвих предків, які стають, невидимі, проте відчутні, за спиною в живих старійшин, зміцнюючи їхній престиж. У суспільстві, де мімізис спрямований у минуле, панує звичай, і воно зберігає статичність. Натомість у суспільствах–цивілізаціях мімізис спрямований на творчі особистості, які ведуть за собою послідовників, тобто на людей, котрі прокладають шлях у майбутнє. У такому суспільстві "кора звичаю розламається"... і воно динамічно рухається шляхом перемін і бурхливого розвитку" [4, с. 60]. Таким чином, у переході від статичних умов до динамічної активності англійський вчений вбачає головну сутність генези цивілізацій. З іншого боку, динамічна активність передбачає наявність чогось такого, що не існує в статичному суспільстві. Останнє дійсно не бачить іншого (нового) як образ предків і старшої генерації. В силу цього воно відтворює те, що вже існувало. У примітивному суспільстві немає суперечності минулого і майбутнього, адже вони фактично тотожні.

Ідея сутички, боротьби, взаємодії – ключова ідея А. Тойнбі, коли він прагне розкрити сутність історії та її рушійні сили. "У нашому дослідженні, – зауважує він, – тема сутички... вже виринала. Десь на самому початку ми зауважували, "що суспільство... в процесі своєї життєдіяльності стикається з цілою низкою проблем" і що "кожна така проблема – це виклик, відповісти на який можна, тільки пройшовши через нелегкі випробовування" [4, с. 71–72]. За логікою англійського дослідника історія людських цивілізацій – це постійна зміна викликів та відповідей. Будь-яка стадія суспільного розвитку рано чи пізно вичерпує свої потенції і тоді перед суспільством постає виклик, який виражається у низці гострих проблем економічного, політичного, побутового, духовно–світоглядного характеру, успішне вирішення яких неодмінно вимагає від людей достойної відповіді.

Важливість виклику в контексті нашого дослідження полягає в тому, що він кардинально змінює місце і статус людини в суспільній структурі. Вона опиняється "не на своєму місці", оскільки виштовхується обставинами виклику на периферію суспільних процесів або навіть за їх межі. Створюється класична маргінальна ситуація для величезної маси людей, можливо навіть для всього суспільства, країни. Історія показує, що з часом соціальний суб'єкт (чи то окремий індивід, чи то спільність людей) формує відповідь на виклики епохи і тоді відбувається процес перебудови засадних принципів життєдіяльності вказаного соціуму на нових началах. Маргінальне в умовах виклику історії поступово стає нормальним, загальноприйнятним в умовах відповіді соціуму. Тоді спадає напруження цивілізації, яке в момент найгостріших проявів виклику було найвищим.

Для розуміння ще однієї дуже важливої причини явища маргінальності в історичному розрізі повернемося до феномену динаміки – головної і

суттєвої ознаки цивілізаційності. Динаміка означає рух вперед, а не назад, рух у майбутнє, а значить у невідоме. Динаміка особливо в розумінні А. Тойнбі – це шлях до досконалості, а при найближчому приближенні до неї – формулювання нової досконалості як цілі, як смислу буття.

Важливою особливістю динамічних суспільних процесів на відміну від статичних є те, що динаміка прискорює рух вперед. Це яскраво можна ілюструвати на прикладі перехідних епох, трансформаційних процесів на будь-якому рівні життєдіяльності соціумів. Під час суспільних трансформацій соціальний суб'єкт рухається семимильними кроками, долаючи за короткі проміжки часу те, що раніше долав роками чи навіть десятиліттями. Думається, що такий характер суспільної динаміки зумовлений, насамперед, притягуючою силою нового, незвіданого. Адже в прагненні нового і полягає суть творчої натури людини. Таким чином, суспільна динаміка, як її уявляє А. Тойнбі, сама по собі створює об'єктивну підставу для соціальної мобільності. Вона ніби спресовує час і одночасно розширює простір людини. Отже, динаміка в своїй потенції – це шлях до постійного перетворення, і чим останнє глибше і ширше, тим фундаментальніші засади наступної динаміки, тим швидше вона наступає. Це виражається в механізмі виклику і відповіді, коли ушвидшення виклику прискорює відповідь і цей процес повторюється. Так ми підходимо до аналізу однієї з найважливіших причин маргіальності як явища – феномену ушвидшення, прискорення темпів суспільного життя, темпів історії.

Прискорення історичного руху не завжди було явним фактом. Можна сміливо стверджувати, що до минулого століття про суспільне прискорення говорили мало. Стало звичним, коли за одне людське життя кілька разів змінюються його економічні, матеріальні, духовно-культурні та інші засади. Зміна пріоритетів сучасних економічних, технологічних, культурних процесів стала настільки стереотипним явищем, що, наприклад, поява телевізійного простору, якому всього кілька десятиріч, здається давнішою за звичною частиною нашого життя. Про швидкоплинність нашої історії красномовно говорять характерні для нього епітети: ракетний, ядерний, кібернетичний, комп'ютерний, економічно-кризовий, революційний, інформаційний тощо. Одночасно – це століття рівності і свободи, демократії і диктатури, посилення міжнародних миролюбивих рухів та виникнення світових воєн, торжества всенародних виборів і жорстоких тиранів. Ситуативність, калейдоскопічність, мозаїчність життя стає нормою. Так само нормою стає явище маргіальності – вічний супутник і наслідок зростання темпів повторюваності цивілізаційних напружень, викликів і відповідей історії, прискорення буття сучасної людини. І так, як цивілізаційні напруження та прискорення історії захоплюють собою все ширші, практично найважливіші для сьогодення сфери життя цивілізації, так само в полон маргіальності потрапляє все, що тією чи іншою мірою характеризує людське буття.

Список використаних джерел

1. Муляр В.І. Проблема становлення особистості в системі “індивід – суспільство” (філософсько-культурологічний аналіз)

/ Володимир Ілліч Муляр. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 320 с.

2. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 1 / Карл Поппер; [пер. з англ. О. Коваленко]. – К.: Основа, 1994. – 444 с.

3. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М.: Республика, 1994. – 527 с.

4. Тойнбі А. Д. Дослідження історії. Том 1 / Арнольд Джозеф Тойнбі; [пер. з англ. В. Шовкун]. – К.: Основа, 1995. – 614 с.

References

1. Mulyar V. I. Problema stanovlennia osobystosti v systemi “indyvid – suspilstvoi” (filosofsko-kulturologichnyj analiz) / V. I. Mulyar. – Zhytomyr: ZHDТУ, 2005. – 320s.

2. Popper K. Vidkryte suspilstvo ta jogo vorogy. Tom 1 / Karl Popper; [per. z angl. O. Kovalenko]. – K.: Osнова, 1994. – 444s.

3. Jaspers K. Smysl i naznachienie istorii / K. Jaspers. – M.: Rіespublіka, 1994. – 527s.

4. Tojnbi A. D. Doslidzhennia istorii. Tom 1 / A. D. Tojnbi; [per. z angl. V. Shovkun]. – K.: Osнова, 1995. – 614s.

Lytvynchuk O. V., lecturer of the Department of Humanities and Social Sciences of Zhytomyr State Technological University (Ukraine, Zhytomyr), oksana.litva@yandex.ua

Historical aspects of marginality

Social transformation – and the first objective factor of marginal and deeper than such a transformation, the more they create an objective basis for the emergence of marginalized individuals, groups and entire peoples and nations. Analyzing the phenomenon of marginality, the scope of this concept should be familiar with its underlying nature, sources and causes of the objective.

In analyzing the problem of marginality in different age periods was the method of unity of the historical and logical. The role played and techniques such as analysis and synthesis.

Thus, the paper describes the historical background and causes of the problems of marginality and analyzes expression of marginality in different historical periods.

Keywords: *tension civilization, call and response mechanisms, phenomenon of acceleration of social life, the acceleration of history, marginality.*

Литвинчук О. В. доцент кафедри гуманітарних і соціальних наук, Житомирський державний технологічний університет (Україна, Житомир), oksana.litva@yandex.ua

Исторические аспекты маргинальности

Общественные преобразования – первый и объективный фактор возникновения маргинального, и чем глубже такие преобразования, тем больше они создают объективных оснований для возникновения маргинальных индивидов, групп, целых народов и наций. Анализируя феномен маргинальности, сферу применения этого понятия, необходимо ознакомиться с ее глубинной природой, источниками и объективными причинами возникновения.

В процессе анализа проблемы маргинальности в разные возрастные периоды был применен метод единства исторического и логического. Свою роль сыграли такие методы, как анализ и синтез.

Таким образом, в работе рассмотрены исторические предпосылки и причины возникновения проблемы маргинальности, а также проанализированы проявления маргинальности в разные исторические эпохи.

Ключевые слова: *напряжение цивилизации, механизмы вызова и ответа, феномен ускорения темпов общественной жизни, ускорение истории, маргинальность.*

* * *

УДК 141.5:232

Вергелес К. М.

кандидат філософських наук, ст. викладач, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (Україна, Вінниця), kvergeles@gmail.com

ХРИСТИАНСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ: МИНУЛЕ І СУЧАСНІСТЬ

Аналізується антропологізація процесів, що відбулися у філософії, релігії, теології. Розкривається значення античної філософії, патристики як ґрунту, який підготував антропологічний поворот у різноманітних сферах духовного життя соціуму. Аналізуються також процеси, що відбувалися у російському православ'ї кінця XIX – початку XX століття.

Ключові слова: *антропологічний поворот, людина, філософія, християнство, православна релігія, моральність, суспільство, світ.*

Сьогодні Україна характеризується антропологізацією нашого суспільства, перетворенням проблеми людини, її внутрішнього світу в

Збірник наукових праць “Гілея: науковий вісник”